

Zasięg ubóstwa ekonomicznego w Polsce w 2019 r.

(na podstawie wyników badania budżetów gospodarstw domowych)

30.06.2020 r.

4,2%

Zasięg ubóstwa skrajnego w Polsce w 2019 r.

Rok 2019 przyniósł poprawę sytuacji materialnej gospodarstw domowych w Polsce, co znalazło odzwiedlenie w niewielkim spadku zasięgu ubóstwa ekonomicznego, w tym ubóstwa skrajnego (z ok. 5% w 2018 r. do ok. 4% w 2019 r.). Spadek ubóstwa skrajnego dotyczył przede wszystkim gospodarstw domowych najbardziej zagrożonych ubóstwem, tj. gospodarstw domowych utrzymujących się głównie ze świadczeń społecznych (innych niż emerytury i renty) oraz gospodarstw z co najmniej 3. dziećmi poniżej 18 roku życia, mieszkańców wsi i małych miast.

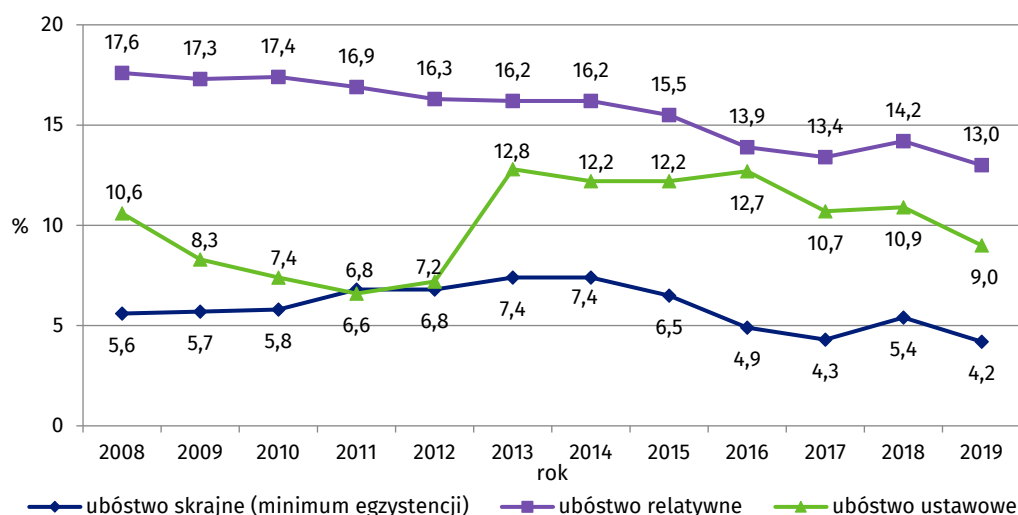
W 2019 r. odnotowano niewielki spadek zasięgu (o około 1-2 p. proc.) ubóstwa ekonomicznego szacowanego w oparciu o wydatki gospodarstw domowych.

Zasięg ubóstwa ekonomicznego w 2019 r. Czy nastąpiły istotne zmiany w porównaniu z rokiem poprzednim?

GUS regularnie, co rok, oblicza i publikuje wskaźniki dotyczące zasięgu ubóstwa ekonomicznego w Polsce opierając się na wynikach badań budżetów gospodarstw domowych. Prezentowane wskaźniki są danymi średniorocznymi. W obliczeniach uwzględnione zostały trzy różne progi (granice) ubóstwa: granica ubóstwa skrajnego, relatywnego oraz tzw. ustawowa granica ubóstwa. Po obserwowanym od 2015 do 2017 r. stopniowym zmniejszaniu się zasięgu ubóstwa ekonomicznego, w 2018 r. nastąpiło zahamowanie tej tendencji – w zależności od przyjętej granicy, zasięg ubóstwa kształtował się na zbliżonym lub nieco wyższym poziomie niż w 2017 r. Natomiast w 2019 r. odnotowano niewielki spadek zasięgu wszystkich trzech rodzajów ubóstwa (o 1,2-1,9 p.proc.). Spadek zasięgu ubóstwa ekonomicznego w 2019 r. miał miejsce w sytuacji wzrostu poziomu przeciętnych dochodów jak i wydatków gospodarstw domowych (w ujęciu nominalnym, jak również realnym - czyli uwzględniającym zmiany poziomu cen towarów i usług konsumpcyjnych).^a

Spadek zasięgu ubóstwa ekonomicznego w 2019 r. odnosił się do wszystkich trzech branych pod uwagę rodzajów ubóstwa: skrajnego, relatywnego i ustawowego.

Wykres 1. Zasięg ubóstwa w Polsce w latach 2008 – 2019 według przyjętych w danym roku granic ubóstwa (w % osób w gospodarstwach domowych)

W 2019 r. stopa ubóstwa skrajnego wyniosła 4,2%, podczas gdy w 2018 r. była ona równa 5,4%.

- Podstawę wyznaczania granicy ubóstwa skrajnego stanowi minimum egzystencji szacowane przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych (IPISS). Kategoria minimum egzystencji wyznacza bardzo niski poziom zaspokojenia potrzeb. Konsumpcja poniżej tego poziomu utrudnia przeżycie i stanowi zagrożenie dla psychofizycznego rozwoju człowieka. W 2019 r. stopa ubóstwa skrajnego wyniosła 4,2%, czyli o 1,2 p.proc. mniej niż w 2018 r.

^a Więcej na ten temat w dostępnej na stronie internetowej GUS w notatce sygnałnej: "Sytuacja gospodarstw domowych w 2019 r. w świetle wyników badania budżetów gospodarstw domowych".

- Uwzględnienie tzw. granicy ustawowej wskazuje na grupę osób, które zgodnie z obowiązującymi przepisami są potencjalnie uprawnione do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z pomocy społecznej. W 2019 r. zasięg ubóstwa ustawowego był równy 9,0%, czyli o 1,9 p.proc. mniej niż w 2018 r.
- Zastosowanie relatywnej granicy ubóstwa na poziomie 50% kwoty, którą przeciętnie miesięcznie wydają gospodarstwa domowe w Polsce umożliwia wyodrębnienie tych gospodarstw i osób, których poziom konsumpcji znacząco odbiega od poziomu przeciętnego. W 2019 r. ubóstwa relatywnego doświadczało 13,0% osób w gospodarstwach domowych. Wartość ta była niższa o 1,2 p.proc. niż w roku poprzednim.

Zmiany stopy ubóstwa skrajnego w 2019 r. Jak zmienił się zasięg ubóstwa wśród różnych grup ludności?

Zaobserwowany w 2019 r., w oparciu o wydatki gospodarstw domowych, spadek zasięgu ubóstwa skrajnego dotyczył większości branych pod uwagę grup ludności, przy czym poziom zmian był zróżnicowany. W porównaniu z 2018 r. wyraźnie zmniejszył się odsetek osób wydających na swoje utrzymanie mniej niż zakłada minimum egzystencji wśród gospodarstw domowych utrzymujących się głównie z niezarobkowych źródeł innych niż emerytura i renty (o ponad 3 p.proc.). O około 2 p.proc. obniżyła się stopa ubóstwa wśród gospodarstw domowych rencistów. W przypadku pozostałych grup społeczno-ekonomicznych gospodarstw domowych (tj. w gospodarstwach utrzymujących się głównie z pracy najemnej, z pracy na własny rachunek, emerytów i rolników) wartość stopy ubóstwa skrajnego w 2019 r. była niższa o około 1 p.proc.

Obserwowany w 2019 r. spadek zasięgu ubóstwa skrajnego dotyczył większości branych pod uwagę grup ludności.

Zmniejszenie się zasięgu ubóstwa skrajnego wśród gospodarstw domowych z osobami posiadającymi orzeczenie o niepełnosprawności relatywnie najczęściej dotyczyło gospodarstw, w których orzeczenie takie miała głowa^b gospodarstwa domowego (spadek o ok. 3 p. proc.). O ok. 2 p.proc. zmniejszył się zasięg ubóstwa w gospodarstwach, w których głowa legitymowała się niskim poziomem wykształcenia (co najwyżej gimnazjalnym lub zasadniczym zawodowym).

W 2019 r. odnotowano także spadek odsetka osób ubogich wśród gospodarstw domowych z dziećmi do lat 18. Najbardziej - (o ok. 3 p.proc.) - w przypadku gospodarstw wielodzietnych (z co najmniej 3 dzieci). O 1,5 p.proc. zmniejszył się też odsetek osób ubogich wśród gospodarstw domowych z 1 dzieckiem poniżej 18 roku życia. W konsekwencji zasięg ubóstwa skrajnego wśród dzieci i młodzieży poniżej 18 roku życia zmniejszył się z 6% w 2018 r. do niecałych 5% w 2019 r.

Obniżenie się poziomu ubóstwa skrajnego w 2019 r. dotyczyło w dużym stopniu mieszkańców wsi i najmniejszych miast - liczących poniżej 20 tys. mieszkańców (spadek o ok. 2 p.proc.). W grupach miast między 20 tys. a 200 tys. - spadek stopy ubóstwa był minimalny (poniżej 1 p.proc.). Natomiast stopa ubóstwa w największych ośrodkach miejskich (co najmniej 200 tysięcy) pozostała w obu latach na zbliżonym poziomie. W tej kategorii miast stopa ubóstwa skrajnego jest najniższa i wynosi ok. 1%.

Zróżnicowanie zasięgu ubóstwa skrajnego w 2019 r. Kto najczęściej i najrzadziej doświadczał ubóstwa?

Interpretując dane dotyczące zróżnicowania zasięgu ubóstwa ze względu na różne charakterystyki gospodarstw domowych należy pamiętać, że w praktyce mamy do czynienia nie z jedną determinantą ubóstwa, ale ze współwystępowaniem wielu czynników jednocześnie. Na przykład zróżnicowanie zasięgu ubóstwa według grup społeczno-ekonomicznych zależy m.in. od aktywności ekonomicznej członków gospodarstwa domowego oraz ich statusu na rynku pracy, co z kolei uzależnione jest chociażby od wieku i poziomu wykształcenia osób tworzących gospodarstwo domowe.

Ubóstwo w różnym stopniu dotyka poszczególne grupy ludności, przy czym w ciągu ostatnich kilku lat nie odnotowano istotnych zmian w społecznej mapie zagrożenia ubóstwem skrajnym w Polsce.

Szczególnie narażone na ubóstwo skrajne w 2019 r. były gospodarstwa utrzymujące się głównie z tzw. niezarobkowych źródeł, w tym przede wszystkim ze świadczeń społecznych innych niż emerytura i renty (stopa ubóstwa na poziomie ok. 11%) oraz gospodarstwa

^b Głowa gospodarstwa domowego (określana w badaniu budżetów gospodarstw domowych jako osoba odniesienia) to osoba, która ukończyła 16 lat i osiąga stały w dłuższym okresie czasu, najwyższy dochód spośród wszystkich członków gospodarstwa domowego.

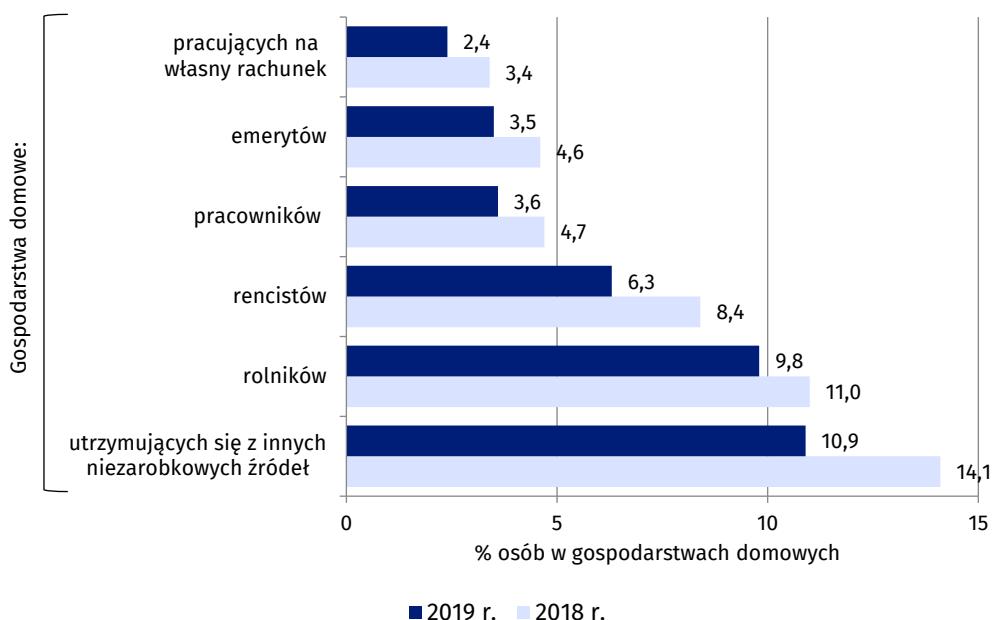
domowe rolników (ok. 10%). Wyższy od przeciętnego poziom ubóstwa skrajnego wystąpił także w gospodarstwach domowych rencistów (6%). Ubóstwem skrajnym dotknięte były przede wszystkim gospodarstwa domowe osób mających niski poziom wykształcenia. Stopa ubóstwa wśród gospodarstw, których głowa posiadała wykształcenie co najwyżej gimnazjalne była ponad dwukrotnie wyższa niż przeciętnie i wyniosła ok. 10%. Wyższy od przeciętnej był również odsetek ubogich w przypadku gospodarstw osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym (ponad 6%). Do grupy gospodarstw domowych o relatywnie wysokiej stopie ubóstwa skrajnego należały także gospodarstwa posiadające w swoim składzie osoby z orzeczeniem o niepełnosprawności w gospodarstwie domowym. Stopa ubóstwa skrajnego w gospodarstwach domowych z co najmniej jedną osobą uznaną za niepełnosprawną prawnie wyniosła 6,5%.

Wyższą od średniej dla Polski stopą ubóstwa skrajnego w 2019 r. charakteryzowały się gospodarstwa z co najmniej dwojgiem dzieci poniżej 18 roku życia. W najgorszej sytuacji były gospodarstwa domowe z co najmniej trójką dzieci (ok. 7% osób ubogich).

Wydatkami niższymi od granicy ubóstwa skrajnego częściej od mieszkańców miast odznaczyli się mieszkańcy wsi, gdzie stopa ubóstwa skrajnego osiągnęła w 2019 r. poziom ok. 8%. Dla porównania w miastach, w zależności od wielkości, wynosiła ona od ok. 1% do ok. 3%.

W 2019 r. najniższe stopy ubóstwa skrajnego ze względu na główne źródło utrzymania odnotowano natomiast wśród gospodarstw domowych utrzymujących się z pracy na własny rachunek (ok. 2%). Ubóstwa skrajnego najrzadziej doświadczali osoby z gospodarstw domowych, w których głowa gospodarstwa posiadała wykształcenie wyższe (ok. 1%). Równie niskim poziomem ubóstwa skrajnego (po ok. 1% osób ubogich) charakteryzowały się też gospodarstwa 1-osobowe, małżeństwa^c bez dzieci lub z 1 dzieckiem na utrzymaniu^d. Niską stopę ubóstwa odnotowano także wśród mieszkańców dużych miast. W miastach liczących co najmniej 500 tys. mieszkańców skrajnym ubóstwem dotknięta była co setna osoba (stopa ubóstwa 1%). Podobny poziom ubóstwa skrajnego (ponad 1%) odnotowano w miastach o liczbie ludności wynoszącej 200-500 tys.

Wykres 2. Zasięg ubóstwa skrajnego w 2018 r. i 2019 r. wg grup społeczno-ekonomicznych

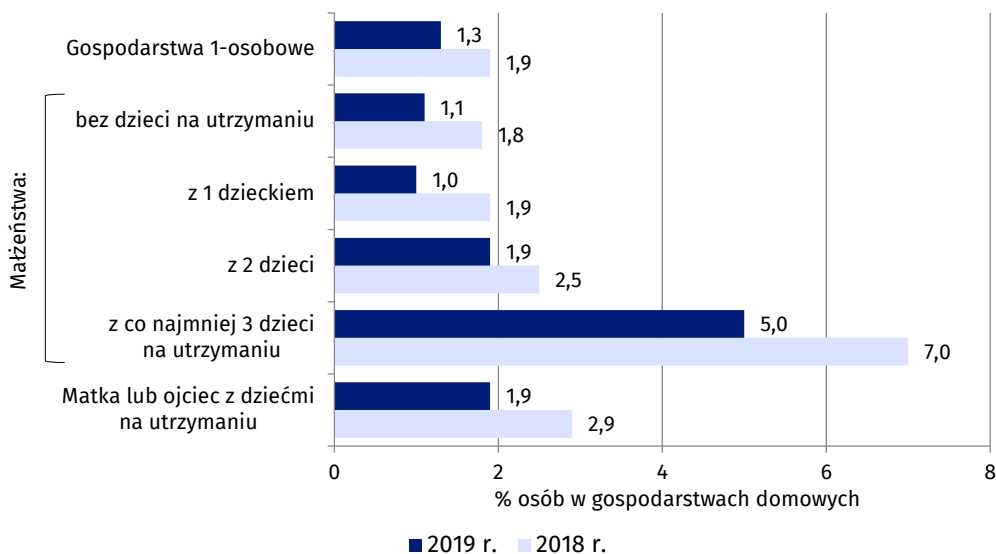

W zależności od grupy społeczno-ekonomicznej gospodarstw domowych w ubóstwie skrajnym żyło od ok.2 do ok.11% osób.

^c W grupie małżeństw uwzględnione zostały także związki nieformalne.

^d Dziecko na utrzymaniu to osoba w wieku 0-14 lat będąca w składzie gospodarstwa domowego lub osoba w wieku 15-25 lat, o ile nie posiada własnego źródła utrzymania i nie pozostaje w związku małżeńskim lub związku nieformalnym.

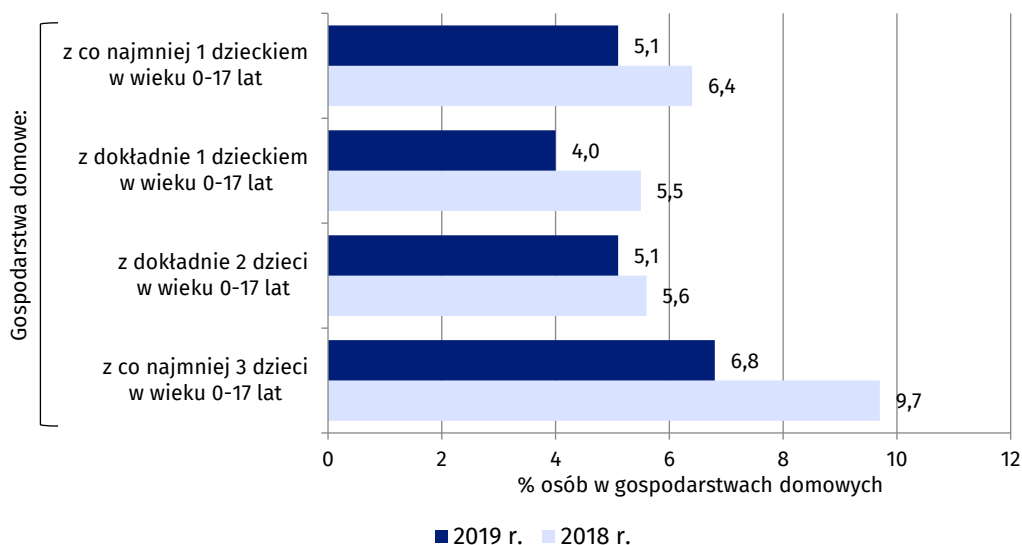
Wykres 3. Zasięg ubóstwa skrajnego w 2018 r. i 2019 r. wg typów gospodarstw domowych^a

W 2019 r. zmniejszył się zasięg ubóstwa skrajnego w gospodarstwach domowych z dziećmi na utrzymaniu.

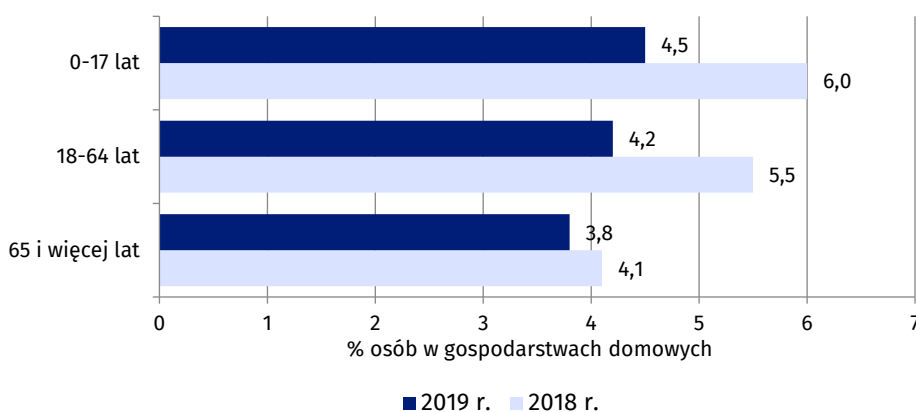
^a Dziecko na utrzymaniu to osoba w wieku 0-14 lat będąca w składzie gospodarstwa domowego lub osoba w wieku 15-25 lat, o ile nie posiada własnego źródła utrzymania i nie pozostaje w związku małżeńskim lub związku nieformalnym. W grupie matróstw uwzględnione zostały także związki nieformalne.

Wykres 4. Zasięg ubóstwa skrajnego w 2018 r. i 2019 r. w gospodarstwach domowych z dziećmi w wieku 0-17 lat

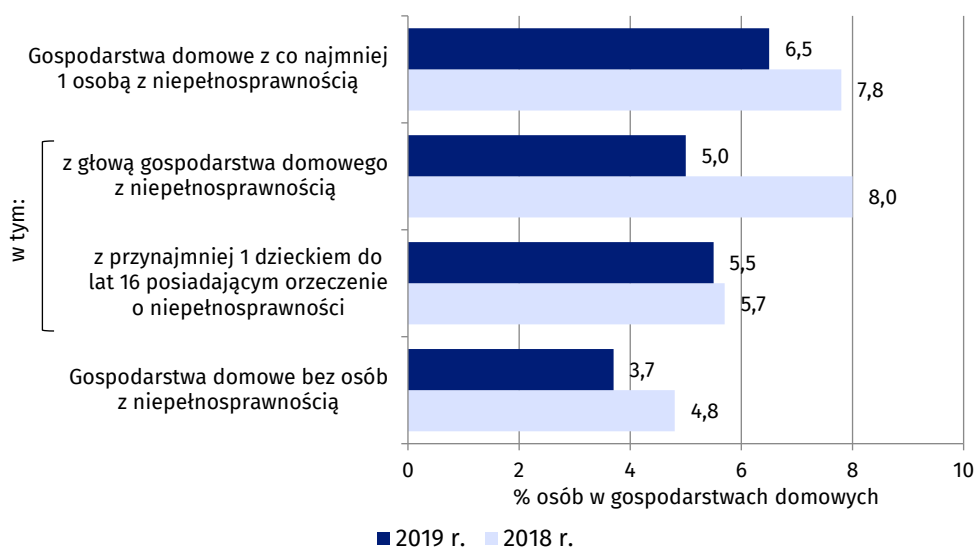
W porównaniu z rokiem 2018 o 1,5 p.proc. spadł zasięg ubóstwa skrajnego w gospodarstwach domowych z 1 dzieckiem poniżej 18 roku życia a o ok. 3 p.proc. w gospodarstwach z co najmniej trojgiem dzieci.

Wykres 5. Zasięg ubóstwa skrajnego w 2018 r. i 2019 r. wg wieku osób

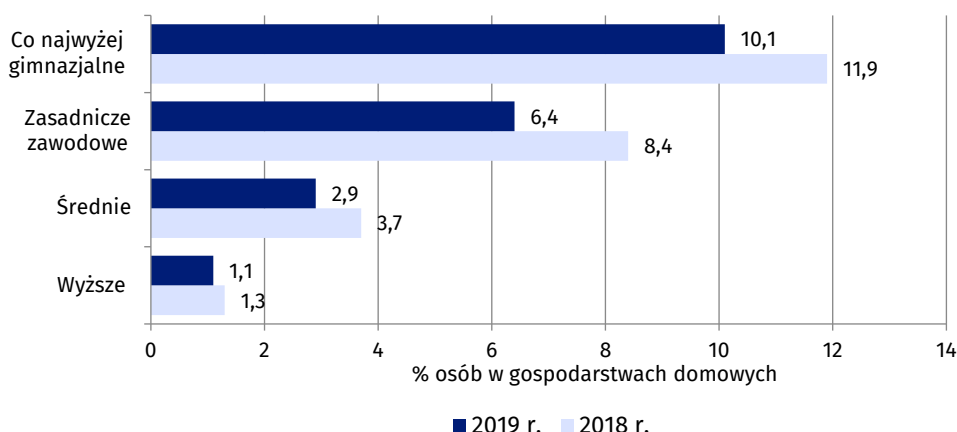
W 2019 r. w odniesieniu do 2018 r. zmniejszył się nieco zasięg ubóstwa skrajnego wśród dzieci oraz wśród osób w wieku 18-64 lata (o 1,3-1,5 p.proc.), natomiast poziom ubóstwa wśród osób starszych pozostawał na zbliżonym poziomie (ok. 4%).

Wykres 6. Zasięg ubóstwa skrajnego w 2018 r. i 2019 r. wg obecności osób z orzeczeniem o niepełnosprawności w gospodarstwie domowym

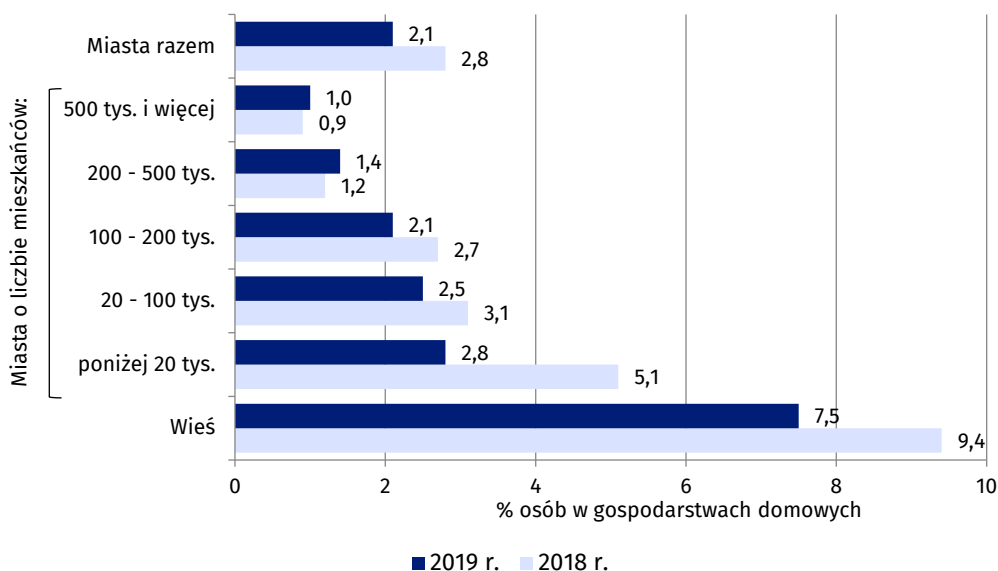
W 2019 r. nastąpił spadek zasięgu ubóstwa (o ok. 3 p.proc.) w gospodarstwach domowych, w których głowa gospodarstwa domowego posiadała orzeczenie o niepełnosprawności, natomiast nie odnotowano zmiany w przypadku gospodarstw z niepełnosprawnymi dziećmi.

Wykres 7. Zasięg ubóstwa skrajnego w 2018 r. i 2019 r. wg poziomu wykształcenia głowy gospodarstwa domowego

W 2019 r. najwyższym poziomem ubóstwa charakteryzowały się gospodarstwa, w których głowa gospodarstwa posiadała wykształcenie co najwyżej gimnazjalne (10%) lub zasadnicze zawodowe (ok. 6%). W porównaniu z 2018 r. w tych grupach odnotowano spadek zasięgu ubóstwa skrajnego o 2 p.proc.

Wykres 8. Zasięg ubóstwa skrajnego w 2018 r. i 2019 r. wg klasy miejscowości zamieszkania

W 2019 r. o około 2 p. proc. zmniejszyła się stopa ubóstwa skrajnego wśród mieszkańców wsi oraz najmniejszych miast. Nie zmienił się natomiast zasięg ubóstwa w największych miastach, gdzie kształtował się na poziomie ok. 1%.

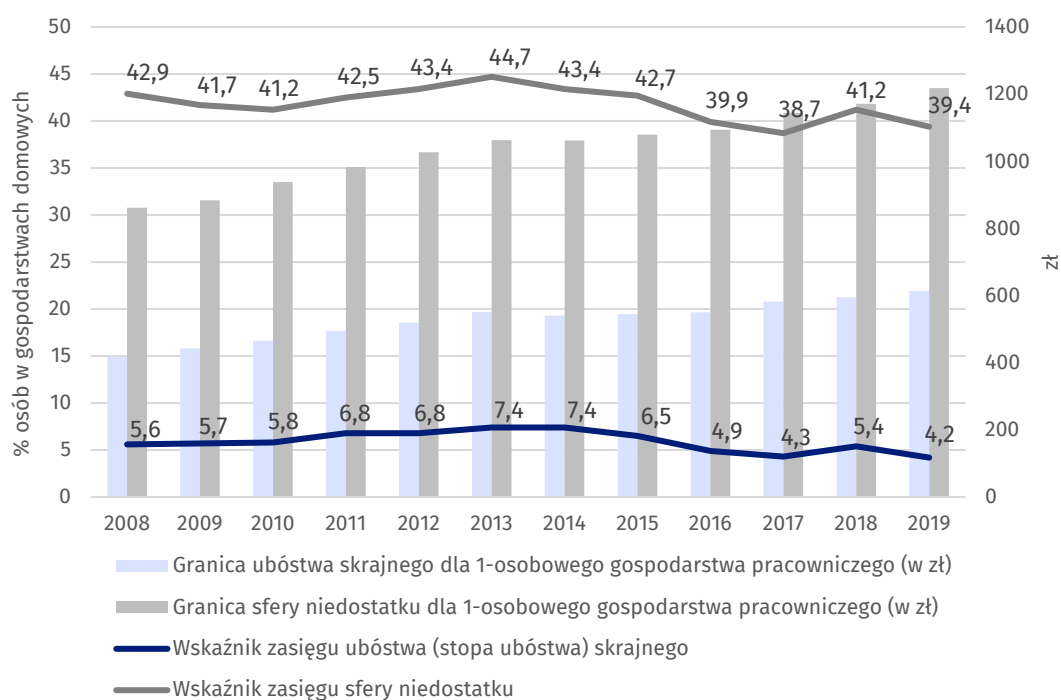
Sfera niedostatku^e

Oprócz wskaźników zasięgu ubóstwa ekonomicznego, GUS oblicza i publikuje także wskaźniki zasięgu sfery niedostatku. Granica sfery niedostatku oparta jest na minimum socjalnym obliczanym przez IPISS. W koszyku minimum socjalnego uwzględnia się dobra i usługi służące nie tylko zaspokojeniu potrzeb egzystencjalnych, ale także towary i usługi niezbędne do wykonywania pracy, kształcenia, utrzymywania więzi rodzinnych i kontaktów towarzyskich oraz skromnego uczestnictwa w kulturze i rekreacji. Zakłada się, że wydatki konsumpcyjne na poziomie minimum socjalnego pozwalają na prowadzenie „godnego życia”. Minimum socjalne bywa traktowane jako próg, poniżej którego następuje deprivacja integracyjnych potrzeb człowieka.

Powyższe założenia metodologiczne, a w konsekwencji poziom granicy sfery niedostatku (około dwa razy wyższy od granicy ubóstwa skrajnego) pozwalają na stwierdzenie, że sfery niedostatku nie należy utożsamiać z ubóstwem ekonomicznym. Jest to odrębna kategoria społeczno-ekonomiczna wykorzystywana w analizach jakości życia i wykluczenia społecznego.

W roku 2019 zasięg sfery niedostatku wyniósł 39,4%. Był on więc o niecałe 2 p.proc. niższy niż w 2018r.

Wykres 9. Zasięg ubóstwa skrajnego oraz sfery niedostatku w Polsce w latach 2008-2019

Podobnie jak poziom ubóstwa skrajnego, poziom niedostatku był zróżnicowany. Doświadczali go najczęściej te same grupy gospodarstw domowych. W 2019 r. najwyższe odsetki osób żyjących w sferze niedostatku odnotowano wśród gospodarstw domowych utrzymujących się z niezarobkowych źródeł innych niż emerytury i renty, gospodarstw domowych rolników oraz gospodarstw domowych, których głowa miała wykształcenie co najwyżej gimnazjalne (po 60-62%). Wysoką wartość – ponad 55% - wskaźnika zasięgu sfery niedostatku odnotowano także wśród gospodarstw domowych z co najmniej 3 dzieci do lat 18. Zdecydowanie wyższy był zasięg sfery niedostatku na wsi (52%) niż w miastach (w zależności od klasy wielkości miast – od 18% do 40%).

^e Szczegółowe dane i wyjaśnienia metodologiczne dotyczące sfery niedostatku zawarte są w aneksie do niniejszej notatki

Tablica 1. Granice ubóstwa i sfery niedostatku dla wybranych typów gospodarstw w latach 2015-2019

Granice ubóstwa i sfery niedostatku	Gospodarstwa 1- osobowe					Gospodarstwa 4 – osobowe (2 osoby dorosłe + 2 dzieci do lat 14)				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
	w złotych									
Skrajnego (minimum egzystencji)	545	550	582	595	614	1472	1486	1572	1606	1658
Relatywnego	734	770	799	810	858	1982	2080	2157	2187	2317
Ustawowego ^b	634	634	634	701	701	2056	2056	2056	2112	2112
Sfery niedostatku dla pracowników i pracujących na własny rachunek	1079	1094	1144	1171	1218	2913	2954	3090	3163	3287
Sfery niedostatku dla rolników, emerytów, rencistów i utrzymujących się z niezarobkowych źródeł	1080	1091	1132	1155	1195	2915	2947	3056	3118	3226

^a Poziom granic w IV kwartale.

^b Dla osoby samotnie gospodarującej próg ubóstwa wynosił: od października 2015 r. do września 2018 r. – 634 zł, a od października 2018 r. - 701 zł. Dla osoby w gospodarstwie wieloosobowym próg ubóstwa wynosił: od października 2015 r. do września 2018 r. - 514 zł, a od października 2018 r. - 528 zł.

W przypadku cytowania danych Głównego Urzędu Statystycznego prosimy o zamieszczenie informacji: „Źródło danych GUS”, a przypadku publikowania obliczeń dokonanych na danych opublikowanych przez GUS prosimy o zamieszczenie informacji: „Opracowanie własne na podstawie danych GUS”.

Opracowanie merytoryczne:
**Departament Badań Społecznych
i Warunków życia**
Z-ca dyrektora Małgorzata Żyra
Tel: 22 608 32 40

Rzeczposzechnianie:
Rzecznik Prasowy Prezesa GUS
Karolina Banaszek
Tel: 695 255 011
e-mail: rzecznik@stat.gov.pl

Wydział Współpracy z Mediami

Tel: 22 608 34 91, 22 608 38 04

e-mail: obslugaprasowa@stat.gov.pl

<http://stat.gov.pl/>

@GUS_STAT

@GlownyUrzadStatystyczny

Powiązane opracowania

[Informacja sygnałna „Zasięg ubóstwa ekonomicznego w Polsce w 2018 r. \(na podstawie wyników badania budżetów gospodarstw domowych\)”](#)

[Informacja sygnałna „Różne oblicza ubóstwa w Polsce w 2015 r. i 2018 r. na podstawie Badania spójności społecznej”](#)

[Informacja sygnałna „Postrzeganie ubóstwa i nierówności dochodowych w Polsce. Wyniki Badania spójności społecznej 2018”](#)

[Informacja sygnałna „Sytuacja gospodarstw domowych w 2019 r. w świetle wyników badania budżetów gospodarstw domowych”](#)

[Publikacja „Dochody i warunki życia ludności Polski –raport z badania EU-SILC 2018”](#)

[Publikacja „Ubóstwo w Polsce w latach 2015 i 2016”](#)

[Informacja sygnałna „Zasięg ubóstwa ekonomicznego w Polsce w 2017 r.”](#)

[Informacja o poziomie i strukturze minimum egzystencji w 2019 r., Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, <https://www.ipiss.com.pl/?zaklady=minimum-egzystencji-2>](#)

Temat dostępny w bazach danych

[Bank Danych Lokalnych](#)

[Dziedziczne Bazy Wiedzy/Ubóstwo według grup społeczno-ekonomicznych](#)

[Dziedziczne Bazy Wiedzy/Ubóstwo według podziału kraju na miasto i wieś](#)

[Dziedziczne Bazy Wiedzy/Ubóstwo według województw](#)

Ważniejsze pojęcia dostępne w słowniku

[Wskaźnik zagrożenia ubóstwem skrajnym](#)

[Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym](#)

[Wskaźnik zagrożenia ubóstwem ustawowym](#)